

F O R T E P I A N O

XII Festival savremene klavirske muzike

Klavir u jedinstvu umjetnosti

12. Festival savremene klavirske muzike Forte piano

Klavir u jedinstvu umjetnosti

25-26.02.2026.

Srijeda, 25.02.

11:00

UŠMB "Vasa Pavić"

Ivana Miladinović Prica

Predavanje

Muzičke prakse u neoavangardi - od partiture do događaja

13:00

KIC "Budo Tomović"

Scena mladih

I dio

Programski komadi za mlade pijaniste

Učenici muzičkih škola iz Podgorice, Cetinja i Budve

II dio

Klavir u jedinstvu s pokretnim slikama

Učenici UŠMB „Vasa Pavić“

18:30

KIC "Budo Tomović"

Između prostora, riječi i muzike: razgovori s umjetnicama

gosti: Marija Mitrović, Marina Popadić, Nataša Penezić

Moderatorka: dr Jelena Jovanović Nikolić

20:00

KIC "Budo Tomović"

Marija Mitrović - autorski projekat

NE JA/NOT I

Četvrtak, 26.02.2026.

12:00

KIC "Budo Tomović"

Koncert-predavanje

Sport i zabava Erika Satija

Nataša Penezić i učenici srednje muzičke škole "Vasa Pavić"

19:00

KIC "Budo Tomović"

Poetsko-muzički resital

Zvuk neke druge istine

Marina Popadić

20:00

KIC "Budo Tomović"

Koncert

BOOKS & MUSIC

Književnost i poezija u klavirskoj muzici 20. i 21. vijeka

Nataša Penezić

Jedinstvo umjetnosti

Tema ovogodišnjeg festivala Forte piano je „Klavir u jedinstvu umjetnosti". Okuplja stvaraoc i izvođače čija su interesovanja usmjerena ka sintezi različitih umjetničkih izraza. Muzika je duboko povezana s drugim umjetnostima: vizuelnim, scenskim i književnim formama. Ritam, tempo, fraziranje, boja, kontrast, linija, harmonija, su im zajednički elementi a njihova interakcija u umjetničkom djelu je u fokusu festivala.

Pijanistkinja i pjesnikinja Marina Popadić izvodi novu muziku italijanskih kompozitora napisanu na njene stihove, dok Nataša Penezić predstavlja djela inspirisana književnošću komponovana za „pijanistu koji govori" uz čitav spektar proširenih tehnika sviranja i novog virtuoiziteta.

Kao narudžba festivala nastao je postdramski muzičko-scenski rad NOT I/NE JA pijanistkinje-kompozitorke Marije Mitrović koji se bavi pitanjem identiteta, a inspirisan je istoimenim Beketovim monologom. U živom dijalogu klavira, pokreta, svjetla i publike, glavne stilske i formalne odlike su: minimalizam, repetitivnost, nepravilnost, apsurd i nepredvidivost. U razgovoru sa dr Jelenom Jovanović Nikolić umjetnice će govoriti o svojim projektima, uoči prve koncertne večeri.

Svojevrsni uvod u ovo tematsko izdanje festivala biće predavanje dr Ivane Miladinović Price, muzikološkinje i docentkinje na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu koja će izlagati na temu „Muzičke prakse u neoavangardi - od partiture do događaja".

Srećni smo što su se nastavnici i učenici muzičkih škola i ove godine odazvali pozivu da daju svoj doprinos festivalu i prošire svoja interesovanja za muziku bliže prošlosti i sadašnjosti. Na matine koncertima, oni će se predstaviti u okviru „Scene mladih" ne samo kao izvođači, već i kao stvaraoci primijenjene muzike na inserte filmskih ostvarenja crnogorske produkcije. Nadamo se da će izvanredni programi i gosti ovogodišnjeg festivala Forte piano pobuditi vašu radoznalost i interesovanje te da ćemo zajedno iskusiti jedinstvo umjetnosti.

Mira Popović, umjetnička koordinatorka festivala

Od poetsko-muzičkog resitala do multimedijalnog spektakla

Dvanaesto izdanje Festivala savremene klavirske muzike „Forte piano“ donosi novu temu, kao okvir za koncept koji je svake godine nov i drugačiji od prethodnog. Premijerni večernji programi umjetnica kao što su Marija Mitrović, Marina Popadić i Nataša Penezić, otvoriće nam nove vidike i prenijeti mogućnosti umjetničke sinteze kao već utemeljene evropske umjetničke prakse.

Mlada podgorička pijanistkinja - multimedijalna umjetnica Marija Mitrović gradi svoj projekat „Ne Ja/ Not I“ kroz spoj muzike, vizuelne umjetnosti, scenskog pokreta na temelju istoimenog monologa (Not I) irskog nobelovca, književnika i dramaturga Semjuela Beketa. Pijanistkinja Marina Popadić, bivša učenica UŠMB „Vasa Pavić“, danas renomirana umjetnica sa stalnom adresom u Italiji, prvi put će izvesti svoju poeziju u dijalogu sa klavirskim komadima koji su joj posvetili italijanski kompozitori. Njena ideja da svoje stihove pretoči u muziku naišla je na odziv brojnih uglednih kompozitora među kojima su Karla Rebor, Karla Manjan, Franko Trabuko, Karlo Galante, Umberto Bombardeli i dr.

Na programu koncerta beogradske pijanistkinje Nataše Penezić, profesorke na FMU, su djela umjetnika poznatih po smjelim, provokativnim i autentičnim muzičkim idejama: Flora br. 3 Ernea Kiralja, jednog od najistaknutijih jugoslovenskih avangardnih kompozitora '70-tih godina, „Poslednja kvaga“ aktuelne kompozitorke Jasmine Mitrušić, jedne od pokretača novog talasa '80-tih godina (bendovi Luna i Strada) kao i „Stuporman“ i „Brak“, posljednja iz opsežnog ciklusa Put, roman za klavir, istaknutog američkog pijaniste-kompozitora Frederika Rževskog. I Mitrušić i Rževski se koriste žanrom *speaking pianist* u izražavanju književnog i poetskog izraza odnosno društvenog aktivizma.

Iako kreiran u dvodnevnom formatu, naš festival se ističe po brojnim programima i novitetima u umjetničkoj praksi, izuzetnim izvođačima i kontinuiranom približavanju različitih estetika savremenih muzičkih stvaralaca našoj publici. Jedan od ciljeva festivala je da otvorimo prostor za dijalog i saradnju, stvorimo demokratičniji pristup umjetnosti u sredini koja se još uvijek drži uglavnom „poznatog“ i zaintrigiramo muzičku i kulturnu zajednicu da slušaju i istražuju novu muziku bez predrasuda. Beskonačni stilovi muzike 20. i 21. vijeka nas upućuju na umjetničku širinu i otvorenost.

Pozicioniran na mapi umjetničkih festivala u Glavnom gradu i šire, festival Forte piano je jedini u Crnoj Gori koji afirmiše novu muziku u namjeri da upozna domaću javnost sa idejama i dostignućima savremenog muzičkog stvaralaštva i izvođaštva kroz klavir kao osnovni medij.

Maja Popović, urednica muzičkog programa

25.02. u 11:00
UŠMB „Vasa Pavić”

Predavanje Ivane Miladinović Price
Muzičke prakse u neoavangardi – od partiture do događaja

Predavanje mapira širok spektar umjetničkih i muzičkih pojava nastalih u okrilju neoavangarde koja je radikalno transformisala svijet umjetnosti. Razmatranjem odabranih radova u kojima se teži povezivanju umjetničkih medija ali i izvan muzike i umjetnosti, ka životu, te istraživanju estetičkih granica opažajnog sistema, ocrtava se svojevrsna topografija eksperimentalne muzike 20. vijeka i pruža uvid u njenu heterogenu i dinamičnu prirodu.

Dr Ivana Miladinović Price, docentkinja je na Katedri za muzikologiju Fakulteta muzičke umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu, gde je završila osnovne i doktorske studije muzikologije. Kao dobitnica Fulbrajt stipendije bila je gostujući istraživač na Univerzitetu Emory (SAD) u akademskoj 2024/25. Objavila je dvije knjige i preko pedeset članaka i prikaza u kolektivnim monografijama i časopisima. Korednica je niza publikacija, kao i CD izdanja pijanistkinja Nade

Kolundžije, Nede Hofman-Sretenović i Ansambla za novu muziku Gradilište. Radove je izlagala na muzikološkim konferencijama u Evropi i SAD. Učestvovala je u realizaciji izložbi: *Freedom of Sound. John Cage behind the Iron Curtain* (Budimpešta), *Muzika u Kraljevini Jugoslavije* i *The Origin of Yugoslav Minimalism* (Beograd). Zamjenica je glavnog i odgovornog urednika Internacionalnog časopisa za muziku „Novi zvuk” i potpredsjednica Muzikološkog društva Srbije. Dobitnica je nagrade „Pavle Stefanović” Udruženja kompozitora Srbije za muzičku esejistiku. Članica je Udruženja kompozitora Srbije, Internacionalnog muzikološkog društva i Američkog muzikološkog društva.

13:00
KIC "Budo Tomović"
Scena mladih

I dio

Programski komadi za mlade pijaniste
učenici muzičkih škola iz Podgorice, Cetinja i Budve

Bela Bartok

Pentatonska melodija (iz ciklusa Mikrokosmos)
izvodi Bjegović Srna, IV razred ŠOMO „Savo Popović“, Cetinje
klasa Sofija Jović

Bernard Kol

Sijamski komadi (izbor iz zbirke)
Tvrdoglava kornjača
Prinudni odlazak
izvodi Vsevolod Šegolkov, II razred ŠOMO „Petar II Petrović Njegoš“, Bar
klasa Katarina Nikolić

Hiperaktivna vjeverica

izvodi Petra Leković, III razred ŠOMO „Savo Popović“, Cetinje
klasa Jelena Vukmirović

Ogovaranje

izvodi Ivanović Nikola, VI razred, ŠOMO „Savo Popović“, Cetinje
klasa Sofija Jović

Penelopa

izvodi Eva Dabović, VII razred, UŠMB "Vasa Pavić", Podgorica
klasa Ljiljana Raičević

Petr Bazala

Bujica

izvodi Konstantin Žižić, VI razred, UŠMB "Vasa Pavić", Podgorica
klasa Suzana Vukosavljević

Miloš Raičković

Bah putuje

Bah na Baliju

izvodi Lola Dašić, VI razred UŠMB "Vasa Pavić", Podgorica
klasa Ljiljana Raičević

Bah u Japanu

Bah u američkoj preriji

Bah u Srbiji

izvodi Darija Sidleronk, VIII razred, ŠOMO Budva
klasa Dubravka Jovičić

Senad Gačević

Balada o maslini

izvodi Petar Marojević, VII razred, ŠOMO Budva
klasa Katarina Nikolić

Fazil Sai

Zimsko jutro u Istanbulu

izvode: Jelena Divanović, I razred
i Viktorija Dedvukaj, III razred, UŠMB "Vasa Pavić"
klasa Ana Vujošević

II dio
Klavir u jedinstvu s pokretnim slikama
Učenici UŠMB „Vasa Pavić“

1. Krava na mjesecu

(Zagreb film, 1956, režija Dušan Vukotić)
muzika: Anđa Mugoša i Jana Melović (VI razred)
izvođači: klavirski duo - Anđa Mugoša i Jana Melović

Animirani kratki film kroz duhovitu i maštovitu animaciju prikazuje apsurdnu situaciju u kojoj krava dopijeva na Mjesec. Igra nadrealnih slika i ironije stvara satiričan pogled na ljudsku znatiželju i tehnološki napredak.

2. Dođite u Crnu Goru - Cetinje i Lovćen
(Lovćen film, 1960, režija Branislav Bastać)

muzika Simon Jablan (V razred)
izvođač Simon Jablan, klavir

Dokumentarni film donosi vizuelno putovanje kroz Cetinje i Lovćen, ističući prirodne ljepote i kulturno-istorijsko nasljeđe Crne Gore.
Film promovise identitet prostora kroz mirne kadrove i panoramske prizore.

3. San nad bezdanom
(1954, režija Velimir Stojanović)
muzika Lena Nenezić (VII razred)
izvođač Lena Nenezić, klavir

Eksperimentalni kratki film oslikava trenutak snoviđenja života u prošlosti u nestvarnom odsjaju tamničarskog prozora zatvorenika sa otoka Mamule.
U igri i treperenju svjetlosnih zraka, reprodukuje se život zatvorenika.

4. Igra

(Zagreb film, 1962, režija Dušan Vukotić)

muzika Sara Boričić (VII razred)

izvođač Sara Boričić

Animirani film istražuje odnos čovjeka i pokreta kroz ritam, formu i apstrakciju. Kroz jednostavne likove i dinamične transformacije, igra postaje univerzalni izraz slobode i stvaranja.

5. Ukroćene vode

(Lovćen film, 1958, režija Branko Vukotić)

muzika Konstantin Žižić (VI razred)

izvođač Konstantin Žižić, klavir

Dokumentarni film prikazuje izgradnju hidroenergetskog sistema Gornja Zeta i prve crnogorske hidroelektrane Perućića, kao simbol početaka industrijalizacije u Crnoj Gori.

Kroz autentične arhivske snimke, film svjedoči o tehničkom i društvenom preobražaju zemlje sredinom 20. vijeka.

6. Malj

(1977, režija Aleksandar Ilić)

muzika Jovana Vojinović (VII razred)

izvođač Jovana Vojinović, klavir

Film „Malj“ prikazuje futurističku fabriku u kojoj se pilići razvrstavaju, dok se oni koji ne ispunjavaju standarde odmah eliminišu.

Među njima je i zdravo crno pile, odbačeno zbog sporijeg rasta i poslato ka sigurnoj smrti.

Film gradi snažnu futurističku alegoriju diskriminacije i segregacije zasnovane na biološkim razlikama.

7. Kiša

(Zeta film Budva)

muzika Sara Alković (IV razred, srednja škola)

izvođač Lena Terzić, klavir, IV razred sr. šk.

Kratki crtani film poetično bilježi dolazak kiše i njeno djelovanje na prostor i ljude. U spoju ritma, atmosfere i slike, kiša postaje glavni nosilac emocije i promjene.

8. Kameron kroz Crnu Goru

(Lovćen film, 1956, režija Branislav Bastać)

muzika Ria Hodžić (IV razred, srednja škola)

izvođač Petar Vujić, klavir, IV razred sr. šk.

Dokumentarni film vodi gledaoce kroz različite krajeve Crne Gore, bilježeći pejzaže, gradove i svakodnevni život. Kamera stvara vizuelni zapis zemlje u pokretu i vremenu.

9. Dođite u Crnu Goru - Sveti Stefan

(Lovćen film, 1960, režija Branislav Bastać)

muzika Vladana Ranitović (IV razred, srednja škola)

izvođač Iva Nikčević, klavir, III razred sr. šk.

Dokumentarni film predstavlja Sveti Stefan kao jedinstveni spoj prirodne ljepote i kulturnog pejzaža crnogorskog primorja. Mirni kadrovi i panoramski prizori naglašavaju njegovu prepoznatljivost i turistički značaj.

10. Surogat

(Zagreb film, 1961, režija Dušan Vukotić)
muzika Nemanja Radulović (II razred, srednja škola)
izvođač Nemanja Radulović, klavir

*Animirani film satirično prikazuje svijet u kojem su emocije,
predmeti i odnosi zamijenjeni vještačkim surogatima,
kritikujući konzumerizam i gubitak autentičnosti.
Kroz jednostavan i duhovit vizuelni jezik film postaje lako razumljiv,
a poruka univerzalna i trajna.
Istovremeno je istorijski značajan kao prvi jugoslovenski animirani film
i prvi film van američke produkcije nagrađen Oskarom,
čime je postao prekretnica u svjetskoj animaciji.*

*Profesori koji su pripremili učenike za komponovanje:
Marija Mitrović - učenici osnovne škole
Milivoje Pićurić - učenici srednje škole*

*Učenici koji izvode kompozicije na klaviru su iz klase profesora:
Marije Mitrović (učenici: Anđa Mugoša, Jana Melović, Simon Jablan,
Sara Boričić, Lena Nenezić, Jovana Vojinović),
Dragice Perović (učenici: Petar Vujić i Iva Nikčević),
Suzane Vukosavljević (učenik Konstantin Žižić),
Novaka Pavličić (učenik Nemanja Radulović) i
Danijele Medigović Kuč (učenica Lena Terzić).*

20:00

KIC "Budo Tomović"

Marija Mitrović - autorski projekat

NE JA / NOT I (2026)

muzičko-scenski performans

koncept i muzika Marija Mitrović (MARIEK)

pokret Jovana Brnović

zvučni dizajner Andriesh Gandrabur

video Čedo Čizmović

svjetlo i scenografija Matija Mitrović

Postdramski muzičko-scenski rad **NE JA / NOT I** istražuje šta ostaje kada „ja“ potpuno izostane. Inspirisano Beketovim monologom *Not I* (1972), djelo ne nudi odgovore, psihološke motive niti narativnu koheziju; ono ostaje u prostoru između - tamo gdje identitet puca, tijelo ostaje, a „ja“ izostaje. To je prostor nelagode, ali i jedini prostor u kojem je istina moguća.

Osnovno pitanje rada nije ko govori, već kako je moguće govoriti kada nema subjekta. Glas, tijelo, pokret i zvuk postoje bez lične priče, emocija ili identiteta - bez objašnjenja, katarze i psihologije. Djelo funkcioniše kroz princip desubjektivizacije: izvođačice nisu likovi ili subjekti, već integrisani elementi kompozicije, u stalnom odnosu sa prostorom i klavirom. Odsustvo „ja“ preusmjerava fokus publike na neposredno iskustvo senzacija i prisustva, dok fragmenti glasa, pokreta i zvuka grade ritam, napetost i intenzitet, pozivajući na aktivno slušanje i posmatranje umjesto pasivnu konzumaciju.

Ovaj performans otvara prostor u kojem identitet nije preduslov za iskustvo. Odsustvo „ja“ nije praznina, već podsjetnik da se vratimo sopstvenoj percepciji i autentičnosti, oslobođeni tuđih očekivanja i normi. Scena postaje polje u kojem zvuk, tijelo i prostor koegzistiraju i komuniciraju, dok publika aktivno učestvuje u stvaranju smisla samog izvođenja.

Marija Mitrović (MARIEK) je interdisciplinarna umjetnica, savremena pijanistkinja i kompozitorka iz Crne Gore, čija se umjetnička praksa razvija na presjeku savremene klavirske izvedbe, eksperimentalne i elektronske muzike te transmedijalnih umjetničkih praksi. Njen rad karakteriše istraživački pristup zvuku, sa posebnim fokusom na hibridnost, nestabilne strukture, istraživanje zvuka u samom procesu stvaranja i aktivno slušanje publike i prostora, bez žanrovske i estetske fiksacije.

Diplomirala je klavir na Muzičkoj akademiji na Cetinju, a master studije savremenog klavira završila u Sloveniji i Njemačkoj, sa tezom posvećenom spektralnoj muzici i inovativnim pristupima klavirskom zvuku. Ostvarila je brojne solističke i kamerne nastupe u Crnoj Gori i inostranstvu (Italija, Slovenija, Njemačka, Belgija i Holandija). Stalna je članica slovenačkog ansambla *Stère*, specijalizovanog za savremenu klasičnu muziku.

Kao kompozitorka i dizajnerka zvuka, intenzivno djeluje u oblasti pozorišta, filma i performansa, sarađujući sa Crnogorskim narodnim pozorištem, kao i na projektima fizičkog teatra, transmedijalnih izvedbi i filmske muzike. U svom autorskom radu integriše akustične instrumente, preparirani klavir, sintisajzere i elektroniku, gradeći slojevite zvučne pejzaže koji istražuju perceptivne, emotivne i društvene potencijale zvuka.

Osnovala je transmedijalni projekat „Homocordia Disapiens”, koji je realizovala u saradnji sa Muzičkom akademijom „Robert Schumann” i Institutom za muziku i medije u Dizeldorfu. Svoje projekte predstavila je na raznim evropskim festivalima, među kojima su: Multimod festival mladih kompozitora u Beogradu 2024, NIANSA festival u Ljubljani, ABECEDA u Amsterdamu, iste godine, i 63. Jazz Festival Ljubljana 2022, gdje je sa Lorenzom Lobertom (Italija) predstavila projekat LUA. Njeno međunarodno priznanje potvrđuje izbor za prvu predstavnicu Crne Gore u prestižnoj muzičkoj rezidenciji OneBeat 2021. godine, u organizaciji Kancelarije za obrazovanje i kulturu Stejt departmenta, selekcija za ciklus koncerata „Noiseroom” u pozorištu Aleksandrinski u Sankt Peterburgu, a 2025. godine, kao predstavnica Crne Gore u regionalnom projektu „Soundscapes of the Western Balkans”, u organizaciji Ring Ring festivala, Evropske unije i Muzičkog centra „Pavarotti”.

Pored izvođačke i kompozitorske prakse, Marija je dvije godine zaredom učestvovala u programima „EnCore” (*New Ways to Classical Music* i *Accelerando*) u Berlinu i Budimpešti, gdje je prezentovala svoj umjetnički rad. Aktivno se bavi muzikološkim istraživanjem; objavila je radove u međunarodnom časopisu INSAM Journal (2020, 2023). Radi kao pedagog klavira u Umjetničkoj školi za muziku i balet „Vasa Pavić” u Podgorici, gdje učenicima pruža prostor za istraživanje i savremenu muzičku praksu.

Glumica **Jovana Brnović** (Podgorica, 2001) diplomirala je na Fakultetu dramskih umjetnosti na Cetinju, u klasi prof. Dubravke Drakić. Trenutno je na master studijama na istom fakultetu, gdje se usavršava u oblasti scenskog pokreta. Pored glume, više od deset godina aktivno se bavi savremenim plesom i istraživanjem pokreta kao autonomnog umjetničkog izraza.

Učesnica je petodnevnog majstorskog programa „Jan Fabre Teaching Group”, kao i regionalnog projekta „Moving Balkans”, platforme posvećene savremenom plesu i neverbalnom izrazu na Balkanu. Za koreodramu „Jovana Lukina” osvojila je više nagrada, među kojima se izdvajaju Grand Prix Festivala scenskog pokreta i koreodrame u Kosovskoj Mitrovici, kao i nagrada „Aleksandar Izrailovski” na Festivalu koreografskih minijatura u Beogradu.

Ostvarila je uloge u brojnim pozorišnim i filmskim projektima, sarađujući sa renomiranim rediteljima u okviru produkcija Fakulteta dramskih umjetnosti, Crnogorskog narodnog pozorišta i nezavisne scene. Trenutno radi kao dramski pedagog u umjetničkom ateljeu „Arlekin” u Podgorici i aktivna je članica plesne trupe „Ballo”, gdje doprinosi razvoju i afirmaciji savremenog plesa u Crnoj Gori.

Četvrtak, 26.02.2026.

12:00

KIC "Budo Tomović"

koncert-predavanje

Sport i zabava Erika Satija

Nataša Penezić i učenici srednje muzičke škole "Vasa Pavić"

1. Neukusni koral

2. Ljuljaška

3. Lov

izvodi Emilija Novaković (klasa Ivona Malešić)

4. Italijanska komedija

5. Buđenje nevjeste

6. Čorave bake

izvodi Emil Numanović (klasa Milena Nikočević)

7. Pecanje

8. Jedrenje

izvodi Dušan Vujačić (klasa Đurđica Vujović)

9. Morsko kupalište

10. Karneval

11. Golf

izvodi Kalina Jovanović (klasa Jelena Krivokapić)

12. Hobotnica

13. Trke

izvodi Isidora Aleksić (klasa Ivona Malešić)

14. Četiri ćoška

15. Piknik

16. Vodopad

izvodi Katarina Radosavović (klasa Milica Milošević)

17. Tango

18. Saonice

izvodi Zara Huter (klasa Milena Nikočević)

19. Flert

20. Vatromet

21. Tenis

izvodi Sergej Arsenijević (klasa Jelena Krivokapić)

Napomena: Djelo se izvodi bez prekida između stavova osim kada se smjenjuju izvođači. Pri promjeni izvođača ne treba aplaudirati već samo na kraju ciklusa.

Ciklus od dvadeset jedne kratke kompozicije za klavir *Sport i zabava* je komponovan od marta do maja 1914. godine. Djelo kombinuje muziku i crteže Šarla Martina. Po riječima Satija, komplet se sastoji od uvodnog korala i 20 muzičkih vinjeta koje prikazuju razne sportske i rekreativne aktivnosti. Prvi put je objavljen 1923. godine.

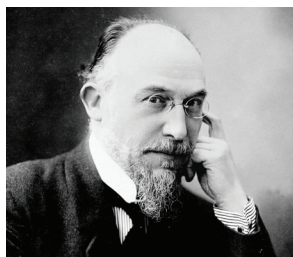
Ovo djelo predstavlja vrhunac Satijevih klavirskih svita humorističkog karaktera ali se izdvaja iz te serije po objedinjenosti nekoliko različitih umjetničkih oblika: muzika, poezija, kaligrafija i crtež. Ciklus „Sport i zabava” se prvobitno pojavio kao kolekcionarski album sa ilustracijama Šarla Martina, praćen muzikom, proznom poezijom i kaligrafijom.

Ideju za stvaranje ovog djela pokrenuo je Lusijen Vogel (1886-1954), izdavač uticajnog modnog časopisa „La Gazette du Bon Ton” i kasnije osnivač čuvenog slikovnog nedjeljnika „Vu”. Zamišljen je kao verzija visoke mode umjetničke knjige, raskošnog, skupog kolekcionarskog albuma koji kombinuje umjetnost, književnost i povremeno muziku, a koji je bio popularan među francuskim poznavateljima u godinama prije Prvog svjetskog rata. Ilustrator „Gazete”, Šarl Martin, napravio je umjetničko djelo, 20 duhovitih bakarnih ploča koje prikazuju bogataše u igri dok su obučeni po najnovijoj modi. Sam naslov je bio reklamni slogan koji se nalazio u ženskim časopisima tog perioda, osmišljen da privuče turiste u luksuzna odmarališta. Martinove gravure iz 1914. godine nijesu bile vidljive javnosti dugi niz godina. Dugo odlagano objavljivanje djela „Sport i zabava” navelo je umjetnika da ih zamijeni ažuriranim setom ilustracija nakon Prvog svjetskog rata.

Sati je bio upoznat s tradijcijom „Umjetničke knjige” (livre d`artist). Neke od najranijih primjera objavio je kabare „Crni mačak sa Monmartra” dok je tamo bio pijanista (krajem 1880-tih). U njemu je pronašao idealan format za svoje jedinstvene interdisciplinarne talente.

Neophodna ograničenja trajanja kompozicija u albumu „Sport i zabava” (jedna stranica po kompoziciji), savršeno je odgovarala Satijevoj sklonosti ka minijaturi. Vanmuzički komentari postajali su i ranije u njegovim djelima za klavir, a u ovom djelu se tome prepustio pišući nadrealističku proznu pjesmu na svaku temu; zatim ih je tušem pedantno kaligrafski prepisivao u svoje partiture. Bez obzira na to da li je Vogel očekivao ove dodatne doprinose ili ne, pristao je da reprodukuje Satijeve rukopise u faksimilu.*

**Izvor Wikipedia*

Erik Satie (1880-1925) bio je francuski kompozitor, pijanista i pisac, originalna i uticajna figura pariške avangarde na prelazu iz 19. u 20. vijek. Rođen je u Onfleru gdje je prve poduke iz muzike dobio od tamošnjeg orguljaša. Preselivši se u Pariz upisao je muzički konzervatorijum gdje su ga profesori smatrali lijenim čak netalemtovanim pa je Sati više puta prekidao školovanje, bilo zbog odsustva podrške konzervatorijuma ili svojevoljno.

Krajem 1880-tih Sati se nastanio na Monmartru, u umjetničkoj četvrti Pariza. Zarađivao je svirajući u kabareima uključujući i čuveni „Crni mačak”. U tom periodu nastaju njegova prva djela za klavir: Ogive, Sarabande, Gimnopedije i Gnosiene. Ona se odlikuju jednostavnošću, statičnom harmonijom, neobičnim strukturama i odsustvom tradicionalnog razvoja. Tokom tog perioda blizak je s rozenkrojcerskim redom Žozefena Paladana, za čije je ceremonije pisao muziku (na primjer Misu za siromašne itd). Takođe je osnovao i sopstvenu crkvu (Eglise Metropolitaine d` Art de Jesus Conducteur).

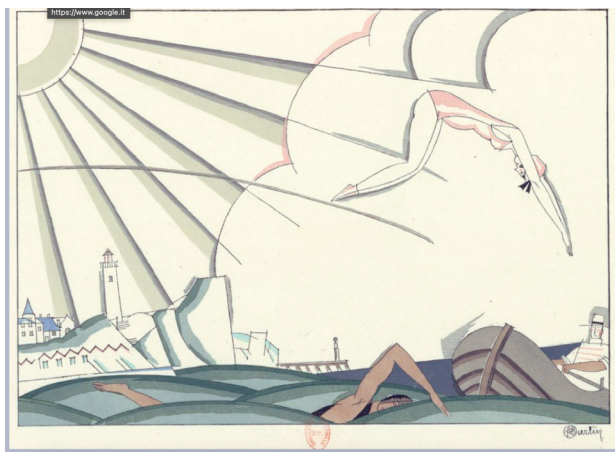
Umoran od boemskog života na Monmartru i finansijskih poteškoća koje su ga pratile, Sati se seli u Arkej, siromašno predgrađe Pariza, gdje će do kraja života živjeti u skromnim uslovima. U 40-toj godini života Sati odlučuje da se vrati svom formalnom obrazovanju i upisuje školu Kantorum gdje tri godine studira kontrapunkt kod Albera Rusela i kompoziciju kod Vensana d`Andija. Studije uspješno završava stekavši vještinu koja mu je nedostajala u mladosti.

Nakon tog perioda, za njegov rad su se zainteresovali kompozitori i umjetnici mlađe generacije. Ravel je svirao neka od njegovih ranih djela, a Debisi je orkestrirao dvije od tri „Gimnopedije” doprinoseći Satijevoj popularnosti. Značajan trenutak za Satija je bio susret sa Žanom Koktoom, koji je doveo do saradnje na Satijevom baletu „Parada” (1917). Ovo revolucionarno djelo sa scenarijom Koktoa i muzikom Satija (koja je uključivala zvuke pisaae mašine, sirene i pištolja), kostimima i scenografijom Pabla Pikasa i koreografijom Leonida Mjasina u izvedbi Ruskog baleta Sergeja Đagiljeva, izazvalo je skandal na premijeri i postalo manifest avangardne umjetnosti.

Sati je postao inspiracija grupi mladih kompozitora koji su se okupili oko Koktoa. Oni su se svojim idejama suprostavili impresionizmu i vagnerizmu. Novinar Anri Kole ih je nazvao „Francuska šestorica”, a činili su je: Darijus Mijo, Fransis Pulenk, Artur Honeger, Žorž Orik, Luj Direj i Žermen Tajfer. U tom periodu napisao je djelo Sokrat, simfonijsku dramu za glasove i mali orkestar na tekst Platonovih dijaloga. Ovo djelo se smatra jednim od njegovih naznačajnijih ostvarenja.

Tokom kasnijeg perioda, Sati se približio dadaističkom pokretu sarađujući s umjetnicima poput Tristana Karea i Fransisa Pikabija. Komponovao je muziku za dadaistički film „Međučin” koji je prikazivan u pauzi njegovog posljednjeg baleta „Relaš” realizovanog u saradnji s Pikabijom. U tom periodu razvio je i koncept „Muzika za namještaj”, koji se smatra prvim oblikom ambijetalne muzike.

Poznat po svojoj ekscentričnosti, duhovitosti i ironiji, Erik Sati je svojim kompozicijama nerijetko davao neobične nazive i u partiture unosio isto takve insturkcije za izvođača. Iako za života često neshvaćen, njegov rad je znatno uticao na kasnije muzičke pravce uključujući minimalizam, ambijetalnu muziku i pozorište apsurda.

Šarl Martin - Morsko kupalište

Šarl Martin - Sankanje

19:00
KIC "Budo Tomović"

Poetsko-muzički resital
Zvuk neke druge istine

Marina Popadić

Carla Rebora

Bez krila / Svugdje I

Carla Magnan

Odrazi / Svugdje II

Franco Trabucco

*Preludijum br. 2 Susret / Preludijum br.2 Susret
(iz ciklusa pjesama 24 preludijuma Dodir svjetlosti)*

Carlo Galante

Preludijum br. 4 Utroba / Preludijum br.4 Utroba

Franco Trabucco

Preludijum br. 6 Molitva / Preludijum br. 6 Molitva

Carlo Galante

Preludijum br. 7 Kuća / Preludijum br. 7 Kuća

Carlo Galante

Preludijum br. 8 Stablo / Preludijum br. 8 Stablo

Franco Trabucco

Preludijum br. 24 Ljubav / Preludijum br. 24 Ljubav

Umberto Bombardelli

Kao da je pogled / Bez riječi I

Giorgio Colombo Taccani

Bez riječi / Bez riječi II

Joe Schittino

Zvijezda / Bez riječi IV

Marina Popadić je srpska pijanistkinja i pjesnikinja rođena u Dubrovniku 1982. godine. Diplomirala je na odsjeku za klavir u Terniju (Italija) na Konzervatoriju za muziku „Briccialdi“, a potom završila postdiplomske magistarske studije na odsjeku za kamernu muziku Konzervatorija za muziku „Luigi Cherubini“ u Firenci. Pohađala je brojne majstorske kurseve iz klavira i kamerne muzike kod pijanista Masima Somencija, Paola Vergarija i Pjer Narćizo Macija. Kao pijanistkinja osvojila je međunarodne nagrade: 1. nagradu na takmičenju u Barleti (Italija, 1998) i 2. nagradu na takmičenju „Petar Konjović“ u Beogradu (1997). Redovno nastupa kao solistkinja i kamerna muzičarka.

Kao pjesnikinja objavila je jedanaest zbirki poezije na srpskom, italijanskom i njemačkom jeziku. Budući da je umjetnica širokih interesovanja, posebno je zanima odnos poezije i muzike. Iz toga su proistekli njeni poetsko-muzički projekti u kojima ona piše poeziju na muziku različitih autora koju izvodi na klaviru: „Pjacula u odrazima riječi“, „O zvucima u stihu“ Andrea Talmelija i „Mendelson u bezvremenu“ (na Mendelsonove „Pjesme bez riječi“), koji su zabilježeni na CD-ovima u izdanju EMA Records u Firenci. U njima se Marina predstavlja u dvojnoj ulozi, kao pijanistkinja i pjesnikinja. Takođe je zainteresovala italijanske kompozitore da pišu muziku na njenu poeziju. Ta saradnja je rezultirala publikacijom „Italijanski kompozitori sadašnjice susrijeću se s poezijom Marine Popadić“ (2023). Knjiga sadrži intervju s italijanskim kompozitorima koji su pisali muziku na njene pjesme, uz komentare autorke. Po riječima muzikologa Renca Krestija, uvodničara ove publikacije, knjiga je „rezultat Marininog interesovanja za italijansku kulturu i naročito za italijansku muziku, ali možda i za Italiju u cjelini“.

Pjesme Marine Popadić su objavljene u Antologiji njemačkog pjesništva i proze „Poezija i proza našeg vremena“ (2018). Njena poezija „Elsino drvo“ napisana je po romanu „50 godina života u muzici“ Else Respigi na koju je italijanski kompozitor Andrea Manući napisao muziku. Knjigu je objavila izdavačka kuća iz Milana „Suvini Zerboni“ a kompozicija je izabrana za obavezni komad na internacionalnom takmičenju za pjevače u Veroni 2019. godine.

Članica je Udruženja književnika Republike Srpske od 2017. godine. Izabrana je za počasnu predsjednicu italijanskog udruženja „Priatelji muzike Astora Pjacole“, 2023. godine.

Godine 2020. osnovala je online školu za muziku i jezike „Estelle“ kojom rukovodi. Učenici škole su dobitnici prestižnih nagrada na muzičkim takmičenjima, a jedno od njih je Državno njemačko pijanističko takmičenje „Jugend musiziert“. Prije osnivanja svoje škole radila je kao profesorica klavira i kamerne muzike u srednjoj muzičkoj školi u njemačkom gradu Sarbrikeni. Od 2025. godine radi kao profesorica klavira i kamerne muzike u državnoj srednjoj školi „G.Marconi“ u Koneljanu (Italija).

„Uvjeren sam da su poruke umjetnosti i značenje umjetničkih djela bili, jesu i uvijek će biti temelji za refleksije o vremenu u kom su nastali. Umjetnička djela, sa svojim porukama, nadilaze diskurse historičara, političara i vjerskih vođa jer posjeduju božansku silu koja se, kroz umjetnika i njegov kreativni proces, transformiše u umjetničko djelo, odnosno u poruku koja prenosi istine vremena kom pripada. Umjetnička djela su istine i ogledala vremena u kom su nastala, čak iako to nije bila njihova namjera.“

Marina Popadić

„Odnos između riječi i zvuka ne postoji samo kako bi bio proučavan, već postoji kao doživljeno iskustvo pojedinca i ukazuje nam, sa sigurnošću, na činjenicu da nam poezija i muzika govore kako o dubinama bića i bitisanja, tako i o čovjekovom odnosu sa ovim svijetom u kom nam je suđeno da živimo. Marina je napravila prekrasno djelo koje je referentna tačka za odnos između poezije i muzike, ali i za sadašnju muziku u Italiji. Ova knjiga je i informativnog tipa i kao takva može predstavljati korisno djelo u oblasti obrazovanja. Na ovim stranicama, drevne muze grle jedna drugu. Nažalost, bile su razdvojene raznim podjelama koje su uticale i na umjetnost, ali Marina Popadić nam pokazuje kako se i danas, u kulturnoj isprepletenosti sadašnjosti, sve umjetnosti međusobno dopunjuju, i upravo u tom zagrljaju se nazire istina.“ „Oluje nekog novog čovječanstva trebaju istinu“ (stih iz knjige pjesama „Ovunque tacere“ (prevod, Pričutkivanje je svugdje), pjesma „Ovunque II“ (prevod Svugdje II), Marina Popadić).

Renco Kresti, iz predgovora za knjigu

„Italijanski kompozitori sadašnjice se susrijeću sa poezijom Marine Popadić“

O kompozitorima

Karla Rebora (*Carla Rebora, 1973*) započela je muzičke studije u ranoj mladosti. Diplomirala je na odsjeku za klavir kod An Mari Bordin i na odsjeku za kompoziciju kod Paola Ferare. Njen susret sa Aziom Korgijem na Akademiji „Santa Cecilia“ u Rimu bio je ključan za njenu umjetničku djelatnost. Saradnja sa koleginicom, kompozitorkom, Karlom Manjan je vrlo plodna, zapažena od strane muzičkih kritičara i publike, i krajnje je originalna. One stvaraju muzička djela zajedno. Karla predaje harmoniju i harmonsku analizu na Konzervatorijumu „Giuseppe Verdi“ u Torinu.

Karla Manjan (*Carla Magnan, 1968*) je kompozitorka, profesorica i umjetnička direktorica festivala. Sa diplomama iz kompozicije, klavira i čembala, usavršavala se na Akademijama „Accademia Nazionale di Santa Cecilia“ (Rim) i „Accademia Chigiana“ (Siena) kod prof. Azia Korgija. Predaje na italijanskim konzervatorijima od 2004. godine. Gradonačelnik Denove, Marko Bući, imenovao ju je za ambasadora Denove u svijetu, 8. marta 2018. godine.

Karlo Galante (*Carlo Galante, 1959*) je diplomirao na odsjeku za kompoziciju kod Nikole Kastiljonija i Paola Kastaldija na Konzervatorijumu u Milanu. Album sa simfonijskim kompozicijama pod nazivom „Racconti di pioggia e di luna” objavio je za diskografsku kuću EMA Records 2018. godine. Predaje kompoziciju na Konzervatorijumu u Milanu.

Franco Trabuko (*Franco Trabucco, 1946*) je italijanski kompozitor rođen u Leiviju, u provinciji Đenove, gdje je studirao muziku na Konzervatorijumu „Niccolò Paganini”. Diplomirao je sa odličnim uspjehom na odsjeku za klavir kod Kriskuola i na odsjeku za orgulje kod Molfina.

Umberto Bombardeli (*Umberto Bombardelli, 1954*) je diplomirao orgulje i kompoziciju za orgulje na Konzervatorijumu „G. Verdi” u Milanu pod vođstvom Luidija Benedetija. Studirao je na odsjeku za kompoziciju kod Pipa Molina i Nikoloe Kastiljonija i na odsjeku za kompjutersku muziku na Univerzitetu CSC-a (Računarstvo i tehnologija) u Padovi. Takođe je diplomirao na Univerzitetu „L. Bocconi” u Milanu. Član je SIMC-a (Italijansko društvo za savremenu muziku) i Međunarodne fondacije „The Villa of Composers”.

Đorđo Kolombo Katani (*Giorgio Colombo Taccani, 1961*) diplomirao je modernu književnost na Univerzitetu u Milanu. Istovremeno je studirao muziku. Diplomirao je na odsjeku za klavir i kompoziciju na Konzervatorijumu „G. Verdi” u Milanu. Takođe je pohađao majstorske kurseve kod Azija Korgija i Đerđa Ligetija i bio je odabran za IRCAM radionicu 1995. godine, posvećenu muzičkoj informatici. Njegove kompozicije su osvajale nagrade na nacionalnim i međunarodnim takmičenjima i redovno se izvode širom svijeta. Od 1989. godine njegova djela objavljuje izdavačka kuća „Edizioni Suvini Zerboni” u Milanu. Predaje kompoziciju na Konzervatorijumu „G. Verdi” u Torinu.

Džo Skitino (*Joe Schittino, 1977*) je diplomirao klasičnu filologiju i arheologiju na Univerzitetu u Kataniji, klavir i kompoziciju na Konzervatorijumu u Kataniji uz specijalizaciju iz kompozicije kod Azija Korgija i Ivana Fedelea na Nacionalnoj akademiji Santa Čečilija u Rimu. Od 2017. godine je direktor Muzičkog instituta „Pietro Vinci” u Kaltadžironeu. Prvi je Italijan koji je dobio specijalnu porudžbinu od „Legije časti” za kantatu izvedenu u Parizu tokom Predsjedničkog koncerta 2011. godine. Tokom 2015. godine bio je rezidencijalni umjetnik u Nacionalnom centru za savremeni ples (CNDC) u Anžeu povodom svoje koreografske opere „Alfej i Aretuza” sa trupom „Cadmium Compagnie”.

20:00
KIC "Budo Tomović"

Koncert
BOOKS & MUSIC
Književnost i poezija u klavirskoj muzici 20. i 21. vijeka

Nataša Penezić

Frederik Rževski: Stuporman (2014)

Erne Kiralj: Flora br. 3 (1978)

Jasmina Mitrušić: Poslednja kvaga , izbor pjesama (2025)

**svjetska premijera*

1. *Ti plačeš ti sanjaš ti vidiš ti dolaziš*

2. *Pesma*

3. *Poslednja kvaga*

Frederik Rževski: Brak (1995-2003)

Dr umjetnosti **Nataša Penezić** je rođena u Novom Sadu. Nakon osnovnih i master studija na AUNS u klasi prof. Svetlane Bogino, nastavlja školovanje na kraljevskom koledžu za muziku u Stokholmu. Doktorski umjetnički projekat pod nazivom „Tumačenje novih izražajnih sredstava u izabranim klavirskim djelima Pjera Buleza, Lučana Berija i Frederika Rževskog” odbranila je 2018. godine, na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu, pod mentorstvom prof. dr Dubravke Jovičić.

Kao solistkinja i kamerna muzičarka učestvuje na brojnim festivalima među kojima se izdvajaju „Ars Musica” i „Ghent Festival” (Belgija), „Klangspuren Festival” i „IMPULS Graz” (Austrija), „Aarhus Festival” (Danska), „Kassel Minimal Music Festival” (Njemačka), „Citta di Chioggia” i „Musica in Laguna” (Italija), „Aurora Festival” (Švedska), „Ljeto u Izoli” (Slovenija), „Glazbena tribina” (Hrvatska), „Forte piano” (Crna Gora) i festivali u Srbiji – „Ring Ring”, „NIMUS”, „BUNT”, „Tribina kompozitora”, „Piano City Novi Sad” i Filmski

festival na Paliću. Kao počasni gost debitovala je 2000. godine u Moskvi sa orkestrom „KREDO” i dirigentom Ninom Mitrikovskajom. Nastupala je sa simfonijskim orkestrom iz Kjođe, ansamblom SINK centra iz Novog Sada, kao i beogradskim kamernim orkestrom „Muzikon”.

Posvećena je muzici 20. i 21. vijeka i aktivno sarađuje sa kompozitorima, među kojima se izdvajaju Frederik Rževski, Sofija Gubajdulina, Gevin Brajers, Vladan Radovanović, Miša Savić, Ana Gnjatović i Jasmina Mitrušić.

Članica je „Ansambla za drugu novu muziku” i jedan od osnivača Međunarodnog festivala za savremenu muziku „Šare i šavovi”, koji se od 2023. godine održava u Beogradu.

Dobitnica je diplome Izvršnog vijeća AP Vojvodine za postignute vrhunske rezultate u oblasti muzike, kao i nagrade fonda Nevene Popović za najznačajnije umjetničko ostvarenje u 2018. godini. Bila je stipendistkinja Republičke fondacije za razvoj naučnog i umjetničkog podmlatka, fonda za mlade talente „Dositeja”, fonda „Dartington International Summer School Bursary Award Scheme”, Eurobank EFG školarine i Švedske kraljevske akademije za umjetnost.

Od 2019. godine zaposlena je u zvanju docenta na katedri za klavir FMU u Beogradu, gdje predaje „Razvoj pijanizma i poznavanje klavirske literature” i „Razvoj izvođaštva”.

O programu

Erne Kiralj smatra se jednim od najistaknutijih jugoslovenskih avangardnih kompozitora. Kompozitor, etnomuzikolog, graditelj instrumenata, dirigent i improvizacioni umjetnik, ovaj autor ostao je upamćen po smjelim, provokativnim i autentičnim muzičkim idejama. U njegovom stvaralaštvu posebno se ističu djela koja je zapisivao uz pomoć grafičke notacije, a koja od izvođača zahtijevaju da improvizuje.

Djelo **Flora br. 3** predstavlja jedno od najinteresantnijih ostvarenja domaćeg stvaralaštva za klavir 70-tih godina, prvenstveno zbog načina na koji je zabilježena kao foto-partitura. Prema riječima autora, „Osnovnu građu kompozicije čine fotografije biljaka koje su adaptirane za grafičku partituru.“ Uz fotografije (koje je kompozitor preuzeo iz knjige pod nazivom „Da li je tajanstven život biljaka?“) nalazimo uputstva vezana za trajanje komada i način kreiranja zvuka. Od pijaniste se očekuje da improvizuje, ali je ta improvizacija usmjerena, uokvirena. Nameće se pitanje – koliko slobode možemo osvojiti usvajanjem ovih pravila igre, odnosno kakvo slušno iskustvo proizvodi originalno tumačenje odnosa fotografije, autorskog teksta i (ograničene) izvođačke slobode?

Umjetnički profil kompozitorke **Jasmine Mitrušić** obuhvata različite umjetničke prakse, od duhovne muzike i horskog stvaralaštva, preko primijenjene muzike za pozorište i film,

ali i učešća u pokretanju novosadskog novog talasa '80-tih godina kroz rad u bendovima *Luna* i *La Strada*, pa sve do pisanja solističke i kamernе muzike. Saradnja Jasmine Mitrušić sa Natašom Penezić rezultirala je korpusom klavirske muzike napisane u prethodnih 20 godina, koju je moguće grupisati u veliku zbirku radova inspirisanih svijetom insekata pod nazivom „Insektarijum“ (2003-2022). Djelo „Poslednja kvaga“ najavljuje novu grupu radova, inspirisanih istoimenom zbirkom pjesama Jasmine Mitrušić iz 1984. godine, koje izvodi pijanista-narator, uz mogućnost korišćenja alternativnih instrumenata.

„Izgovorena riječ u odnosu sa muzikom oživljava scene i poziva na zapitanost. Kakvu težinu nosi život poslednje životinje od jedne vrste? Kakvu težinu nosi duša čovjeka koji je ubio preposlednju kvagu? Riječ govori tu težinu u svakom trenutku, svakog od nas. Muzika pjeva ono što reč govori.“ (Jasmina Mitrušić)

Frederik Rževski smatra se jednim od pionira tehnike pisanja za pijanistu koji govori, žanra koji mu je omogućio da svoj društveni aktivizam uvede u svijet pijanizma. Ciklus „Put, roman za klavir“, jedan je od najreprezentativnijih postmodernističkih doprinosa klavirskoj literaturi druge polovine 20. vijeka. Ovaj „monster-cycle“ u trajanju od gotovo osam sati sabira različite kompozicione tehnike, postupke i načine izražavanja, među kojima se izdvajaju žanr *speaking pianist*, čitav spektar proširenih tehnika sviranja, kao i karakterističan „novi virtuozeritet“ Rževskog, istaknutog američkog pijaniste-kompozitora koji je, pored svoje bogate kompozitorske karijere, ulagao velike napore da premijerno izvede i snimi brojna modernistička klavirska ostvarenja 20. vijeka.

Kompozicija „Brak“, koja pripada poslednjoj svesci ciklusa, adaptacija je romana „Krojerova sonata“ ruskog pisca Lava Tolstoja. Protagonista romana u vozu prepričava nepoznatom saputniku događaje koji su ga doveli do toga da u napadu ljubomore ubije svoju ženu, a kompozitor oblikuje priču u zaokruženu cjelinu birajući upečatljive segmente pripovjetke, čiju atmosferu i poruke boji, podvlači i komentariše klavir, odnosno pijanista, koji u ovoj svojevrsnoj monodrami preuzima i ulogu naratora.

Nataša Penezić

IMPRESSUM

izdavač

Kulturno-informativni centar „Budo Tomović“

za izdavača

mr Marijana Zečević, v.d. direktorice

urednica

Maja Popović

dizajn

Damir Murseljević

lektura/korektura

Olivera Srzentić

štampa

Golbi print

tiraž

150

Organizator zadržava prvo izmjene programa

www.kic.podgorica.me